

Class 18 – Review of the Torah She'Be'Al Peh
Rabbi Moshe Davis

Class Outline

- **Review**
- **A Model Sugya**

I. Review

Sinai – Anshei Keneset HaGedolah

The Oral Tradition began in antiquity, as clearly indicated in the written Torah, and has continued to develop to the modern day. When God gave the written Torah at Mount Sinai, it was accompanied by the Oral Tradition, which contained (1) laws, (2) explanations of the written law, (3) philosophy and (4) mysticism.

There are many reasons to suggest why there was, and is, a need for an oral tradition. Some of the reasons are:

- Not all material is best communicated in writing (try describing what a spiral staircase looks like)
- The written law could only be so long
- Every written book by definition contains some ambiguity
- An oral, developing tradition allows Judaism to adapt throughout the ages
- An oral law necessitates a *Mesorah*.

The written Torah itself gives authority to the rabbis of all generations to be the interpreters of the Torah and its laws and as such the integrity of these rabbis is of utmost importance. Given the importance of *Mesorah* it is possible to trace the lineage of Torah learning all the way from Moshe Rabbeinu to the present day (there are approximately 109 people in the chain).

The law portion of the Oral Tradition divides into five parts:

- Peirush Hamekubal Misinai
- Halacha LeMoshe Misinai (minimally 32 laws)
- Derashot (Two main categories: Reason/logic and drash)
- Gezeirot
- Takanot

Tannaim

After a number of generations of organizing the growing oral tradition, Rabbi Yehudah HaNasi is accredited with the formulation of the Mishnah in circa 200 CE. While the Rambam maintains that

he actually wrote down the Mishnah, Rashi and others believe that he simply collected and organized the oral teachings of the Tannaim, but did not formally write them down.

The Mishnah approach of Rabbi Yehudah HaNasi (and others before and after him) is fundamentally different than the Midrash approach, which predated the Mishnah approach. The primary difference is that the 'base text' of the Midrash is the Written Torah, whereas the 'base text' of the Mishnah is the Oral Torah. There are two types of Halachik literature written during the time of the Tannaim (50 BCE – 200 CE): Mishnah/Tosephta and Midrash Halacha. The Mishnah/Tosephta is divided into 6 volumes (seder), each of which has many subdivisions (masechta). Each subdivision is again divided into chapters, and each chapter contains multiple Mishnayot.

Amoraim

The Gemara was developed during the time of the Amoraim (200 CE – 500 CE) and can be understood as the in depth understanding of Torah, commentary to the mishnah, or just simply the discussions of the Amoraim. There were two Talmuds written, one in the Land of Israel and one in Babylonia. The main hub of Jewish learning was in Babylonia during the time of the Amoraim, for a number of reasons, and as such the Babylonian Talmud is more expansive, often more conclusive and more widely studied to this day. The Talmud is full of debate, and there are multiple ways that this debate developed. These range from forgetting the laws that were given by G-d to Moshe, to analytic error in understanding the law, to simply different correct ways of viewing the same law (ie. A glass filled 50% can be described as both half full and half empty). Although the Talmud is a 'sealed book,' and new formal derashot are not developed after the completion of the Talmud, Jewish law certainly continues to develop and expand, and remains innovative. At the end of the Amoraim period the Savoraim (or perhaps first the Stamaim) edited the Talmud, and were followed by the Geonim who largely stayed in the same academies founded by the Amoraim.

Rishonim

The Jewish scholars between the 11th and 15th centuries are called the Rishonim. This is the first period in Jewish history where there is no longer one central location of Jewish life and learning. Small Jewish settlements across the Diaspora expand and become self sufficient both religiously and economically. The areas of scholarship for the Rishonim was very wide ranging, and for the most part, the Rishonim in Muslim controlled countries were more prolific writers and thinkers than those living in Christian countries.

During the period of the Rishonim there was a tremendous boom in Torah scholarship and the need for codification once again arose, as it did at the end of the period of the Tannaim and at the end of the period of the Amoraim. Different Rishonim took on this task in different ways, the work of Rambam being the most monumental. While most of the Rishonim wrote their books in the 'Halacha' style, Rambam chose to write his book in the 'psak' style. At the end of the period there was again a need for codification, which gave rise to the development of the Shulchan Aruch.

During this period new emphasis was placed on the study of Tanach as the result of both internal and external factors. The approaches to the text varied amongst the Rishonim from the pshat only approach of the Rashbam and Ibn Ezra to the Midrash approach of Rashi and Ramban. The notion of an understanding of the text other than its literal meaning was not new to the period of the

Rishonim but was well founded in the Gemara, the Midrash Halachah and Aggadah, and even all the way back to the Peirush Hamekubal MeHar Sinai.

Though subject to debate, the predominant attitude amongst the Rishonim was that Judaism contains dogma, beliefs which every Jew must maintain. The scope and magnitude of this dogma was widely debated, and particularly Rambam's formulation has stood the test of time. While some Rishonim, such as Rambam, viewed Jewish philosophy to be as important as Jewish practice, nonetheless the rigors of codification to which Jewish practice was subject did not make its way to Jewish philosophy. Consequently the scope of modern day 'hashkafa' is much broader than its 'halacha' counterpart.

Due to newfound geographic diversity, Jewish communities began to develop their own customs and ways of practicing Jewish law. These customs became part of the fabric of Jewish life, to point wherein the Jewish legal system views the observance of such customs as obligatory. The three primary forms of Jewish custom are: (1) Customs grounded in Jewish law (2) customs grounded in Jewish value, and (3) customs not based on clear law or Jewish value.

Achronim

Towards the end of the Rishonim period and the beginning of the Achronim there was again a period of codification. Based on a method first developed by the Rashba, Rabbi Yosef Karo wrote his code of Jewish law in two parts, one more extensive 'halacha' style (Beit Yosef) the other more brief 'psak' style (Shulchan Aruch). The reactions to the Shulchan Aruch were varied, ranging from complete rejection to strong embrace. Rabbi Moshe Isserles amended the Shulchan Aruch with Ashkenazic law. Many different methodologies of Torah learning developed at this time, all of which had a direct impact on the accepted law.

Radical internal and external influences between the 16th and 19th centuries led to a sense of insecurity and unrest in the Jewish community. Specifically, the study of Kabbala combined with the aftermath of the Chmielnicki massacres caused a new found Messianic yearning which gave rise to a stream of false messiahs, most notably Shabtai Tzvi. These false messiahs elicited varied reactions from the Jewish community, all of which modified the transmission of the Oral tradition. These influences coupled with the European Enlightenment caused major changes in the Jewish world ranging from the isolationist approach of the Chatam Sofer (and later the Chadisim) to the assimilation view of Moses Mendelssohn and the accommodating view of Rabbi Hirsch (and later Modern Orthodoxy).

II. A Model Sugya

STEALING THE AFIKOMEN: ARE WE RUNNING THE SEDER CORRECTLY?

Source in the Torah

שמות פרק יג

(ו) שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל מִצַּת וּבֵיּוֹם הַשְּׁבִיעִי חַג לִיקְוֹק: ז) מִצּוֹת יֹאכַל אֶת שְׁבַעַת הַיָּמִים וְלֹא יִרְאֶה לָךְ חֶמֶץ וְלֹא יִרְאֶה לָךְ שָׂאֵר בְּכָל גְּבֻלְךָ: ח) וְהִגַּדְתָּ לְבָנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעֵבוּר זֶה עָשָׂה יְקוֹק לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם:

Source in the Mishnah

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קטז עמוד א

משנה. מזגו לו כוס שני, וכאן הבן שואל אביו. ואם אין דעת בבן אביו מלמדו: מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות, שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה הלילה הזה כולו מצה? שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות, הלילה הזה מרור? שבכל הלילות אנו אוכלין בשר צלי שלוק ומבושל, הלילה הזה כולו צלי? שבכל הלילות (אין) אנו (חייבים לטבל אפילו) + מסורת הש"ס: [מטבילין] + פעם אחת, הלילה הזה שתי פעמים? ולפי דעתו של בן, אביו מלמדו. מתחיל בגנות ומסיים בשבח, ודורש + דברים כו+ מארמי אובד אבי עד שיגמור כל הפרשה כולה .

Source in the Beraita

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קה

תנו רבנן: הכל חייבין בארבעה כוסות הללו, אחד אנשים ואחד נשים, ואחד תינוקות. אמר רבי יהודה: וכי מה תועלת יש לתינוקות ביה? אלא, מחלקין להן קליות ואגוזין בערב פסח, כדי שלא ישנו, וישאלו. אמרו עליו על רבי עקיבא שהיה מחלק קליות ואגוזין לתינוקות בערב פסח כדי שלא ישנו וישאלו. תניא, רבי אליעזר אומר: חוטפין מצות בלילי פסחים, בשביל תינוקות שלא ישנו.

Source in the Tosefta

תוספתא מסכת פסחים (ליברמן) פרק י

ר' לעזר בן פרטא היה פושט בו דברים ר' היה כופל בו דברים ר' לעזר אמ' חוטפין מצה לתינוקות בשביל שלא ישנו ר' יהודה או' אפי' לא אכל אלא פרפרת אחת אפי' לא טבל אלא חזרת אחת חוטפין מצה לתינוקות בשביל שלא ישנו

Sources in the Rishonim

רשב"ם מסכת פסחים דף קט עמוד א

חוטפין מצה. מגביהין את הקערה בשביל תינוקות שישאלו ואית דמפרשי חוטפין מצה אוכלין מהר שני לשונות הללו פירש רבינו. ויש גורסין מצות מגביהין את הקערה שיש בה מצה ומרור וב' תבשילין. ולי נראה חוטפין מסלקין את הלחם מיד התינוקות שלא יהו ישנים מתוך מאכל הרבה כדרך התינוק אחר אכילתו ושוב לא ישאלו אבל עכשיו כשחוטפים מהן לא ישנו וישאלו כלומר לא ישנו שלא אכלו כדי שבען וישאלו כשיראו השינויים שאנו עושין היכירא לתינוקות כדלקמן. וכן מוכח לשון התוספתא דתניא רבי אליעזר אומר חוטפין מצה לתינוק כדי שלא יישן רבי יהודה אומר משמו אפילו לא אכל אלא חזרת אחת ולא טיבל אלא פרפרת אחת חוטפין מצה לתינוק כדי שלא יישן כלומר גוזלין. ורבינו פי' שכן עיקר אותו הלשון שפירשתי חוטפין ממהרין לאכול מדקתני הא דר"ע בתרה ואיכא למימר דאגב גררא דקאמר כדי שלא יישן קא מייתי נמי להא עובדא דר' עקיבא דחייש שלא ישנו ותרי מילי נינהו רבי אליעזר איירי לחטוף מן התינוקות אחר שאכלו מעט כדי שלא יישנו ור"ע איירי שצריך למהר לעשות הסדר טרם יישנו:

רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ז

הלכה א - מצות עשה של תורה לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל חמשה עשר בניסן שנאמר +שמות י"ג+ זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים כמו שנאמר +שמות כ"ו+ זכור את יום השבת, ומנין שבליל חמשה עשר תלמוד לומר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך. ואף על פי שאין לו בן, אפילו חכמים גדולים חייבים לספר ביציאת מצרים וכל המאריך בדברים שאירעו ושהיו הרי זה משובח .

הלכה ב - מצוה להודיע לבנים ואפילו לא שאלו שנאמר והגדת לבנך, לפי דעתו של בן אביו מלמדו, כיצד אם היה קטן או טיפש אומר לו בני כולנו היינו עבדים כמו שפחה זו או כמו עבד זה במצרים ובלילה הזו פדה אותנו הקב"ה ויוציאנו לחירות, ואם היה הבן גדול וחכם מודיעו מה שאירע לנו במצרים ונסים שנעשו לנו ע"י משה רבינו הכל לפי דעתו של בן .

הלכה ג - וצריך לעשות שינוי בלילה הזה כדי שיראו הבנים וישאלו ויאמרו מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות עד ששייב להם ויאמר להם כך וכך אירע וכך וכך היה. וכיצד משנה מחלק להם קליות ואגוזים ועוקרים א השולחן מפניהם קודם שיאכלו וחוטפין מצה זה מיד זה וכיוצא בדברים האלו, אין לו בן אשתו שואלתו, אין לו אשה שואלין זה את זה מה נשתנה הלילה הזה, ואפילו היו כולן חכמים, היה לבדו שואל לעצמו מה נשתנה הלילה הזה. +/השגת הראב"ד/ חוטפין מצה. א"א פירוש אחר ממהרין לאכול כדי שלא יישנו. +

Sources in the Achronim

הגהות מיימוניות הלכות חמץ ומצה פרק ז הלכה ג

[א] ואנו דשלחנות שלנו גדולים ואי אפשר בקל לעקור מנהג כשר לסלק הקערה שבה המצות והמרור והתבשיל לצד אחר כאילו כבר אכלו ואין צריך יותר כדי להתמיה התינוקות אבל מה שרגילין להגביה הקערה כשאומרים הא לחמא פי' רשב"ם מנהג של חנם הוא. פ"א פי' רשב"ם בשם רש"י שזהו הגבהת קערה עם המצות והמרור והתבשיל וכן פי' בערוך בערך חטף. אבל ראבי"ה כתב בשם רשב"א שהגבהה זו אינה אלא מנהג של שמחה בעלמא כגון הגבהת כוסות כשאומר לפיכך. כך פירש"י הא דאמר חוטפין מצה בלילי פסחים היינו כשמגביה הקערה שלא יישנו התינוקות וישאלו. וי"מ חוטפים מצה ואוכלים מהרה. ורבינו שמואל פירש חוטפין מצה מסלקין את הקערה ואת הלחם מן התינוקות ולמה כדי שלא יישנו וישאלו ואחר כך כתב גבי הא דאמרינן צריך להגביה מצה ז"ל. ויש שנוהגים להגביה הקערה על חנם ומוציאין התבשילים מן הקערה ולא מילתא היא דהא דאמרינן לקמן בשר אין צריך להגביה ולא עוד וכו' ה"מ כשאומר כשהיו אבותינו אוכלים דומיא דהגבהת מצה ומרור דכיון דלא מצי למימר פסח זה אם היה מגביה התבשיל בידו היה נראה כמו שמקדיש קדשים אבל כשמגביה הקערה כדי שיכיר התינוק וישאל היאך נראה כמקדיש קדשים לפיכך אין צריך להוציא התבשיל וגם הגבהת חנם היא ואין היכר לתינוקות אבל עוקרה מלפניו לגמרי ויניחנה בקרן זוית כאלו אכלו כבר כדי שיכיר התינוק וישאל דדמי לעקירת שולחן וכן משמע מתוך דברי ס"ה שר"ל כן. אבל רבינו שמחה כתב דבמצה צריך להגביה בשעה שאומר מצה זו וה"ה בשעה שעונין עליו דברים ואומר הא לחמא צריך להגביה את המצה ועם הגבהתה מסלק את התבשיל מתוך הקערה וכן יסד רבינו יוסף טוב עלם בסידורו, ע"כ:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תעב

יהיה שלחנו ערוך מבעוד יום, (א) כדי לאכול מיד כשתחשך; ואף אם הוא (ב) בבית המדרש, יקום מפני (ג) שמצוה למהר ולאכול בשביל התינוקות שלא יישנו, (ד) אבל לא יאמר קידוש (ה) א <א> עד שתחשך.

משנה ברורה סימן תעב

(א) כדי לאכול מיד - לאו דוקא [א] והכונה כדי שיהיה אפשר לו להתחיל הסדר תיכף משתחשך ולא ישתהה: (ב) בבית המדרש - ר"ל שעוסק בלמודו וה"ה לענין תפלה צריך לזרז עצמו לקרות ק"ש ולהתפלל ולילך תיכף לביתו:

(ג) שמצוה למהר ולאכול וכו' - ר"ל לזרז לעשות הסדר כדי שלא יישנו התינוקות כשידעו שלא ישתהה הרבה [ב] עד האכילה וממילא ישאלו מה נשתנה ושייב להם ויקיים מה שכתוב והגדת לבנך ביום ההוא:

שער הציון סימן תעב

(ב) מקור האי דינא הוא מברייטא דחוטפין המצה בשביל התינוקות וכפירוש רש"י בחד לישנא דממהרין לאכול, והכונה על כרחו כמו שכתבנו, דאי אפשר לומר דהכונה הוא שיקצרו בהגדה, דאטו האכילה הוא העיקר. וביבין שמועה להרשב"ץ כתב בזה הלשון, וממהרים להאכילם כדי שלא יישנו, ואתינוקות קאי, ופירוש זה אתי שפיר טפי. ומכל מקום אין להאכילם הרבה, שאדרבה, טפי יש לחוש שיישנו על ידי זה וכמו שכתב הרשב"ם בסוגיא, עיין שם. ואפשר עוד לומר בכונת המחבר, דשפיר יש למהר ולהגיע לידי, מוציא מצה, כדי שישאלו התינוקות למה אוכלין מצה וכשהן מסובין דוקא, ולמה אוכלין מרור, וענין הטיבול בחרוסת, ואף על גב דבסדר ההגדה תקנו מה נשתנה בתחלת ההגדה, אין בכך כלום, דעיקר השאלה והתמיה של התינוק הוא בשעה שרואה המעשה בעיניו, וצריך עיון.

הגדה של פסח לריטב"א

עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו י"י אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. ואילו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים עדיין אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים. ואפילו כולנו חכמים כולנו נבונים כולנו יודעים את התורה מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים. וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח.

ארחות חיים

אך כל המספר ביציאת מצרים אחר אכילתו הרי זה משובח.

פירוש המיוחס לרשב"ם

אך כל המספר ביציאת מצרים אחר אכילתו הרי זה משובח.

Sources in the Chassidut

ר' צדוק הכהן מלובלין - פרי צדיק ויקרא שבת הגדול

וקדושת חג הפסח פה סח וכן כל קדושת חודש ניסן בכלל הוא גם כן מענין זה כמו שאמרו בספר יצירה (פרק ה') המליך אות ה' בשיחה וכו' וניסן בשנה (ונתבאר בראש חודש ניסן) ובו בא קדושת חג הפסח פה סח. לכן בא בו מצות סיפור יציאת מצרים וכל המרבה לספר הרי זה משובח.